

Spis treści

Słowo wstępne	7
---------------------	---

CZĘŚĆ I

Ochrona środowiska, zdrowie i planowanie na rzecz bezpieczeństwa w perspektywie lokalnej

Joanna Podgórska-Rykała, Liliana Podwika, <i>Sposoby realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na szczeblu lokalnym</i>	13
Paweł Ostachowski, <i>Dostęp do gazu ziemnego i jego wykorzystanie przez mieszkańców regionu świętokrzyskiego jako wyrazy działań lokalnych w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego i energetycznego</i>	38
Magdalena Sroka, <i>Istota prawa do ochrony zdrowia w perspektywie art. 68 ust. 1–3 Konstytucji RP</i>	59
Sabina Sanetra-Półgrabi, <i>Znaczenie dokumentów planistycznych dla kształtowania bezpieczeństwa lokalnego ze szczególnym uwzględnieniem strategii rozwoju gminy</i>	74

CZĘŚĆ II

Współpraca jako element działalności samorządu terytorialnego na rzecz bezpieczeństwa lokalnego

Maria Śliwa, <i>Bezpieczeństwo społeczności lokalnych – istota działań prewencyjnych oraz współpracy z lokalną społecznością</i>	93
Rafał Gałka, <i>Metody zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa w gminie oraz działania zmierzające do likwidacji skutków ich wystąpienia na przykładzie Kalwarii Zebrzydowskiej</i>	105
Barbara Węglarz, <i>Referenda lokalne w sprawie likwidacji straży gminnych, jako przykład inicjatywy obywatelskiej modyfikującej lokalny system bezpieczeństwa</i>	116
Mateusz Kamionka, <i>Stosunek ukraińskiej młodzieży studenckiej do wybranych działań administracji mających na celu zwalczanie pandemii w jej początkowym okresie</i>	131

Słowo wstępne

Od wiosny 1990 roku w Polsce rozpoczęła się budowa nowoczesnego, sprawnego oraz odpowiadającego na potrzeby obywateli samorządu terytorialnego. Jego fundamentem stała się w tym wypadku gmina samorządowa, traktowana jako wspólnota lokalna posiadająca określone terytorium, zakres zadań własnych a także osobowość prawną i częściowo niezależne od władz centralnych finansowanie. Postępy w rozwoju polskiego samorządu terytorialnego nie były jednak tak szybkie, jak mogłyby się wydawać. Długo trwały debaty polityczne nad ilością, jak i kształtem jego pozostałych szczebli, zakończone dopiero latem 1998 roku. Ich efektem było zaś rozpoczęcie z dniem 1 stycznia 1999 roku funkcjonowania samorządu powiatowego i wojewódzkiego. Społeczności lokalne otrzymały możliwość decydowania nie tylko o swoim najbliższym otoczeniu, ale i przestrzeni regionalnej. Dalsze wzmocnienie wpływu mieszkańców na przestrzeń lokalną w Polsce przyniosła możliwość bezpośredniego wyboru wójtów, burmistrzów i prezydentów miast od 2002 roku.

Kluczem do szczególnej roli samorządu lokalnego w Polsce po 1989 roku stał się jednak postępujący proces decentralizacji zadań publicznych oraz upodmiotowienie mieszkańców gmin w kwestii współdecydowania o najważniejszych dla nich sprawach z władzami lokalnymi. Rozwijająca się coraz mocniej w przestrzeni lokalnej formuła konsultacji społecznych, uzupełniona została jeszcze po 2011 roku przez rozkwit budżetów obywatelskich.

Ostatnie lata to w polskim samorządzie terytorialnym, jak i polityce międzynarodowej, okres szczególnie trudnych wyzwań koncentrujących się wokół osi trzech pojęć: bezpieczeństwo, ekologia, rozwój. Z jednej strony, wyzwania związane ze zmianami klimatycznymi zmuszają władze lokalne do silniejszego włączenia się w działania na rzecz czystego powietrza, rozwoju elektromobilności czy transformacji energetycznej. Z drugiej strony, agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w lutym 2022 roku, zmusza też władze lokalne do podejmowania konkretnych działań w kwestii

bezpieczeństwa lokalnego, ochrony ludności, opieki nad uchodźcami czy zaktualizowania lokalnych planów zarządzania kryzysowego na wypadek przerwania dostaw prądu i gazu do gospodarstw domowych czy obiektów użyteczności publicznej.

Oddajemy w Państwa ręce monografię będącą kompilacją dyskusji o zróżnicowanych problemach i wyzwaniach samorządu terytorialnego w Polsce na przestrzeni ostatnich lat. Wiele z nich wciąż pozostaje do rozwiązania, zwłaszcza w obliczu coraz bardziej niestabilnej sytuacji międzynarodowej w Europie Środkowo-Wschodniej. Pracę tworzą dwie, komplementarne względem siebie części. Pierwsza swoją uwagę skupia na kwestiach ochrony środowiska, zdrowia oraz planowania na rzecz bezpieczeństwa w perspektywie lokalnej. Rozpoczyna ją artykuł dr Joanny Podgórskiej-Rykały oraz Liliany Podwiki dotyczący sposobów realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na szczeblu lokalnym. Wydaje się to być szczególnie ważny temat zwłaszcza w sytuacji rosnącego napływu uchodźców wojennych do kraju, poszukujących bezpiecznego schronienia. Działania lokalnych służb porządkowych wydają się w tym niemniej ważne, jak i organizacji pozarządowych udzielających wsparcia materialnego i psychologicznego. Kolejny artykuł, autorstwa Pawła Ostachowskiego wpisuje się również w problematykę bezpieczeństwa lokalnego, tym razem w wymiarze ekologicznym. Porusza on kwestię dostępu mieszkańców regionu świętokrzyskiego do gazu ziemnego, pokazując przede wszystkim istniejące wciąż w tym regionie braki infrastrukturalne, uniemożliwiające szersze wykorzystanie tego paliwa do transformacji energetycznej regionu. Kolejne dwa artykuły części pierwszej pracy do odniesienia się ich autorek do istoty prawa do ochrony zdrowia w perspektywie art. 68 ust. 1–3 Konstytucji RP (Magdalena Sroka) oraz znaczenia dokumentów planistycznych dla kształtowania bezpieczeństwa lokalnego ze szczególnym uwzględnieniem strategii rozwoju gmin (dr Sabina Sanetra-Półgrabi).

Autorzy części drugiej pracy skupiają swoją uwagę na wielopodmiotowej współpracy jako elementowi działalności samorządu terytorialnego na rzecz bezpieczeństwa lokalnego. Artykuł Marii Śliwy porusza tu kwestię istoty działań prewencyjnych oraz współpracy z lokalną społecznością. Rafał Gałka prezentuje zaś metody zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa w gminach oraz działania zmierzające do likwidacji skutków ich wystąpienia. Współpracy mieszkańców wymagają również referenda lokalne modyfikujące lokalne systemy bezpieczeństwa co szeroko omawia w swym artykule dr Barbara Węglarz. Pracę wieńczy wątek ukraiński autorstwa dr. Mateusza Kamionki,

pokazujący stosunek ukraińskiej młodzieży studenckiej do wybranych działań administracji mających na celu zwalczanie pandemii w jej początkowym okresie.

Oddawana w państwa ręce monografia stanowi przegląd zróżnicowanych problemów i zjawisk zachodzących w polskiej przestrzeni samorządowej wokół osi bezpieczeństwo–ekonomia–rozwój.

Paweł Ostachowski